

Veronica Draganova: Locuind între găgăuzi și bulgari, mereu am respectat tradițiile, dar nemijlocit am promovat valorile culturale moldovenești

Paradigmele instituționale ale Colegiului Național de Comerț al ASEM

Parteneriat educațional național între instituții din învățământul profesional tehnic

Univers Pedagogic

pro

11 (941),
13 martie 2025

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

CONDIȚII MODERNE DE CAZARE PENTRU STUDENȚI

Aproximativ 730 de tineri din întreaga țară vor beneficia de cămine modernizate, adaptate cerințelor actuale de confort și eficiență energetică, în cadrul Proiectului „Locuințe Publice III”. Inițiativa este rezultatul unui parteneriat între Ministerul Educației și Cercetării, Oficiul Național pentru Dezvoltarea Infrastructurii „Moldova-Proiect” și Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

acordat de Banca de Dezvoltare a Consiliului European și ratificat prin Legea nr. 101/2024. Pe lângă această sumă, două granturi, totalizând 7 milioane de euro, vor fi utilizate pentru îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor.

Primele unități de cazare vizate pentru reabilitare sunt căminul studențesc nr. 4 al Universității de Stat din Moldova și căminul studențesc nr. 11 al Universității Tehnice a Moldovei. Ministerul Educației și Cercetării va analiza și selecta clădirile eligibile pentru renovare, MIDR va administra alocările financiare, iar Oficiul Național pentru Dezvoltarea Infrastructurii „Moldova-Proiect” va coordona implementarea tehnică a lucrărilor.

Autoritățile își propun să creeze condiții de trai moderne și sigure pentru studenți, contribuind astfel la îmbunătățirea calității vieții academice și la dezvoltarea unui sistem educațional mai atractiv.

Japonia susține modernizarea infrastructurii educaționale pentru refugiați

Guvernul Japoniei continuă să sprijine modernizarea infrastructurii educaționale din Republica Moldova printr-un nou grant în valoare de 91 039 de dolari SUA. Fondurile vor fi direcționate către îmbunătățirea condițiilor de învățământ ale Gimnaziului „Taras Șevcenko” din Chișinău, instituție care găzduiește 290 de copii refugiați din Ucraina. Concret, suma acordată va fi folosită pentru reabilitarea capitală a sălii de sport, un pas important în crearea unui mediu educațional mai sigur și mai accesibil pentru acești elevi.

area unui mediu mai sigur și mai prietenos pentru elevii refugiați, facilitând procesul lor de integrare. Investiția în infrastructura școlară nu se limitează la confortul fizic al elevilor, ci vizează în mod direct bunăstarea acestora și succesul lor în sistemul educațional din Republica Moldova,” a afirmat Ivan Duminica.

Semnarea contractului de implementare a proiectului a avut loc în prezența oficialităților japoneze și moldovenești, printre care Excelența Sa, Yamada Yoichiro, Ambasadorul Japoniei în Republica Moldova, și Dmitri Lecarțev, președintele Congresului Național al Ucrainenilor din Moldova. Ivan Duminica, șeful Serviciului politici în domeniul relațiilor interetnice din cadrul Ministerului Educației și Cercetării, a subliniat importanța acestei inițiative nu doar pentru îmbunătățirea infrastructurii educaționale, ci și pentru integrarea refugiaților în sistemul educațional moldovenesc. „Acest proiect contribuie la cre-

Programul „Kusanone” al Guvernului Japoniei, lansat în 2008, a sprijinit de-a lungul anilor numeroase proiecte în domeniul educației, sănătății și utilităților publice din Republica Moldova. Până în prezent, Țara Soarelui Răsare a oferit o sumă totală de 7,6 milioane de dolari pentru 92 de proiecte, demonstrând un angajament constant față de dezvoltarea infrastructurii și sprijinirea comunităților vulnerabile. Această nouă investiție reprezintă nu doar un sprijin concret pentru educația refugiaților, dar și un mesaj puternic de solidaritate și colaborare internațională, esențial pentru o integrare armonioasă a acestora în societatea moldovenească.

Săptămâna Ușilor Deschise la UPSC

PESTE 2000 DE LICEENI AU EXPLORAT OPORTUNITĂȚILE ACADEMICE

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a găzduit, în perioada 3-7 martie 2025, un eveniment de amploare desfășurat în cadrul Campaniei Naționale „Învățăm în Moldova!”, inițiată de Ministerul Educației și Cercetării. Peste 2000 de tineri din diverse instituții de învățământ preuniversitar au vizitat Universitatea pentru a descoperi oferta educațională, infrastructura modernă și oportunitățile de carieră pe care le oferă.

Pe parcursul celor cinci zile, vizitatorii au participat la tururi ghidate organizate de reprezentanții celor opt facultăți ale Universității.

Cadre didactice și studenți au prezentat programele de studii, facilitățile campusului și perspectivele academice, contribuind la

crearea unei atmosfere deschise și interactive. Centrul de Ghidare și Consiliere în Carieră a pus la dispoziție materiale informative, expoziții cu lucrările studenților și ateliere tematice menite să reflecte activitatea fiecărei facultăți.

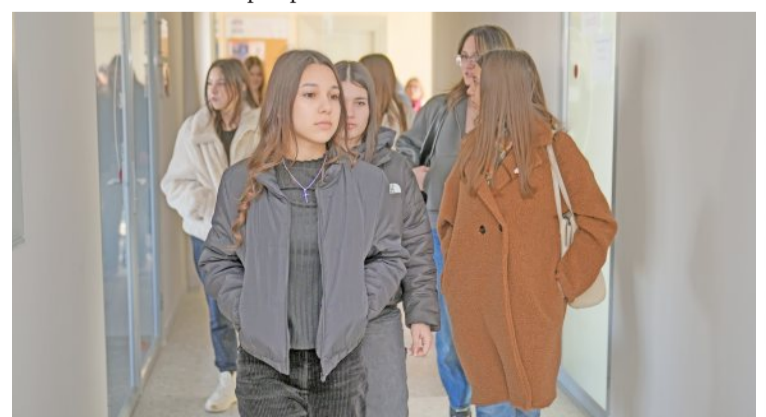
În cadrul evenimentului, participanții au explorat peste 60 de specializări disponibile la ciclul de licență și master, aflând detalii despre concursul de admitere, bursele oferite, oportunitățile de mobilitate internațională și perspectivele de carieră. Interacțiunea directă cu studenți și profesori UPSC le-a oferit o imagine clară asupra mediului academic și a avantajelor educației universitare.

Tinerii prezenți la eveniment au venit din toate regiunile țării. Aceștia s-au declarat impresionați de infrastructura modernă a Universității și de diversitatea programelor de studii. Pe durata vizitei, ei au explorat sălile de curs, laboratoarele dotate cu echipamen-

te moderne și biblioteca, descoperind resursele academice puse la dispoziția comunității studențești.

Evenimentul a fost apreciat atât de participanți, cât și de organizatori, evidențind importanța unor astfel de inițiative pentru orientarea profesională a tinerilor. Vizitatorii au beneficiat de sesiuni interactive, discuții deschise cu profesorii și studenții, precum și de activități menite să le ofere o perspectivă

detaaliată asupra vieții universitare. Săptămâna Ușilor Deschise a fost un succes, fiind un pas important în orientarea profesională a tinerilor generații. Evenimentul a consolidat legătura dintre mediul preuniversitar și cel universitar, inspirând tinerii să-și urmeze vocația și să-și construiască un viitor frumos în domeniul educației și al științelor sociale.

UE: Testări pentru elevi la maratonul EuroQuiz

Biroul pentru Integrare Europeană și Ministerul Educației și Cercetării au lansat maratonul EuroQuiz 2025, în cadrul căruia elevii din clasele IX-XII vor avea posibilitatea să-și testeze cunoștințele despre Uniunea Europeană. La concurs învățăceii vor participa în echipe de câte 5 persoane, fiecare grupă fiind ghidată de un profesor coordonator.

Testele EuroQuiz vor include subiecte din domenii ce țin

de istorie, geografie și instituții europene. Solicitanții se vor înscrie la concurs până pe data de 20 martie curent (pe site-ul forms.gle/PZXU9NGQuvtiKicz6), după care, în intervalul 24-28 martie, se vor organiza sesiuni de informare pentru elevi și profesori. Iar pe 17 aprilie se va desfășura etapa raională a concursului, ca pe 2 mai a.c. să aibă loc cea națională. De remarcat că echipele premiate vor intra în posesia de diplome, trofee și cărți. Mai mult, învingătorilor li se va asigura o călătorie la Bruxelles, în vederea familiarizării cu diferite instituții europene de referință.

De spus că Republicii Moldova i-a fost acordat statutul de țară candidată de aderare la Uniunea Europeană la 23 iunie 2022, după ce statul nostru a depus o cerere în acest sens pe 3 martie al aceluiași an. Iar pe 25 iunie 2024, în cadrul unei conferințe interguvernamentale de la Luxemburg, UE a deschis oficial negocierile de aderare cu R. Moldova.

Evaluarea digitală națională, testată în 80 de școli din Republica Moldova

Un proiect-pilot de evaluare națională în format digital va fi implementat în premieră în 80 de instituții de învățământ din Republica Moldova, vizând elevii claselor a IV-a. Inițiativa, desfășurată de Ministerul Educației și Cercetării (MEC) și Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare (ANCE), marchează un pas important în modernizarea procesului de examinare școlară.

Instituțiile participante, selectate din 21 de raioane și municipii, vor utiliza o platformă digitală dedicată, concepută pentru a optimiza și eficientiza procesul de testare. În vederea pregătirii acestei tranziții, responsabilii de organizarea testării-pilot participă, în perioada 12-14 martie, la sesiuni de instruire susținute în colaborare cu experți din Estonia, stat recunoscut pentru progresele sale în domeniul educației digitale. Instruirile vizează

aspecte tehnice, funcționale și metodologice, oferind soluții pentru integrarea eficientă a tehnologiilor în procesul de evaluare.

Pentru a asigura familiarizarea elevilor cu noul format, între 24 și 28 martie vor fi organizate testări preliminare, menite să identifice și să remedieze eventualele dificultăți tehnice. Evaluarea finală la matematică pentru învățământul primar este programată pentru 13 mai 2025, constituind o etapă decisivă în perspectiva extinderii acestui model de examinare la nivel național.

Campania de abonare la Univers Pedagogic Pro!

Fii la curent cu noutățile din educație și descoperă inspirația de care ai nevoie pentru a-ți transforma activitatea didactică! Abonează-te acum la săptămânalul care susține profesorii și promovează excelența în educație.

Cum te poți abona?

Mergi la cel mai apropiat oficiu poștal al Î.S. Poșta Moldovei sau abonează-te online accesând linkul: <https://services.posta.md/abonarea2025#/publication/17>.

Univers Pedagogic Pro – mereu alături de tine!

O nouă lege în domeniul educației fizice și sportului

Un Proiect de lege ce vizează domeniul educației fizice și sportului a fost examinat recent la ședința Comisiei parlamentare cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media. Documentul elaborat de Ministerul Educației și Cercetării se axează în 18 capitole pe: dezvoltarea politicilor publice și programelor sportive, consolidarea educației fizice în școli, popularizarea modului sănătos de viață, susținerea sportului de performanță.

De asemenea, în conformitate cu noua lege, vor fi reglementate competențele autorității centrale de specialitate și ale autorităților publice locale în sfera educației fizice și sportului. Noile prevederi se concentrează pe

statutul asociațiilor, cluburilor, școlilor și federațiilor sportive naționale, precum și pe ligile profesionale din domeniul sportului. În plus, se reglementează statutul sportivilor și antrenorilor, acordarea indemnizațiilor, calcularea

stagiului de cotizare și asigurarea medicală obligatorie pentru sportivii de performanță. Vor fi luate și măsuri de: prevenire a violenței și aplicare a sancțiunilor, combatere a manipulării competițiilor, soluționare a litigiilor în sport, promovare a mișcărilor olimpice, paralimpice și deafimpice.

O noutate a proiectului vizează reglementarea sportului adaptat, care este orientat spre incluziunea socială și reabilitarea fizică a atleților cu dizabilități și a altor persoane cu deficiențe de sănătate. Proiectul de lege mai prevede implementarea Sistemului informațional de management al datelor din domeniul sportului.

Elaborarea acestui document a fost posibilă grație sprijinului oferit de Grupul de lucru format din atleți, antrenori, reprezentanți ai federațiilor sportive, manageri ai instituțiilor de învățământ sportiv etc., făcând parte din acțiunile prevăzute în Planul național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027.

B. Iu.

UE: Asistență financiară nerambursabilă pentru școli din Republica Moldova

Mai multe instituții de învățământ din Republica Moldova vor beneficia din partea Uniunii Europene de asistență financiară nerambursabilă suplimentară în valoare de 40 de milioane de euro, oferită în cadrul a două programe. Astfel, va fi amendat Acordul de finanțare dintre țara noastră, Comisia Europeană și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației de la București pentru Programul Interreg VI-A NEXT România - R. Moldova.

În prezent, Programul are o valoare totală de 77,3 milioane de euro, vizând domenii prioritare precum educația, cultura, sănătatea, turismul, schimbările climatice ș.a. În concordanță cu acesta, sunt prevăzute investiții în instruire, campanii de informare, echipamente și modernizări. De asemenea, se propune suplینirea acestui buget cu 20 de milioane de euro.

În plus, se va modifica Acordul de finanțare dintre R. Moldova, Comisia Europeană și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației al României pentru Programul Interreg VI-B NEXT Bazinul Mării Negre 2021 - 2027. De remarcat că la acest Program participă 8 state: România, Ucraina, Bulgaria, Grecia, Armenia, Georgia, Turcia și Republica Moldova. Bugetul total al acestuia de 65 mil. de euro urmează să fie majorat cu 20 mil.

Livada Moldovei: investiții în instituții de învățământ agricol

Mai multe instituții de învățământ agricol vor beneficia de investiții pentru modernizare și dezvoltare prin proiectul Livada Moldovei, o linie de creditare a Băncii Europene de Investiții (BEI). În anul curent, un șir de colegii și școli de excelență agricole vor fi modernizate, fiind dotate cu echipamente moderne.

Unul dintre beneficiarii proiectului este Colegiul Tehnic Agricol Svetlăi (UTA Găgăuzia). La această instituție, stațiunea de procesare a producției horticoale și mentenanță a utilajelor agricole va intra în posesia unor echipamente noi, în valoare de 70 000 de euro. De asemenea, sunt în derulare procedurile de achiziție a unei linii de sortare și ambalare a merelor, iar „Laboratorul de reparație și mentenanță a utilajului agricol” a fost asigurat cu tehnică modernă.

De specificat că anterior, prin suportul proiectului „Livada Moldovei”, la Colegiu a fost plantat un lot didactic-demonstrativ de livadă, cu suprafața de trei hectare. Astfel, la ore de practică, elevii și cadre didactice au plantat cași, cireși, vișini și meri de soiuri târzii. Acest lucru a fost posibil datorită unor achiziționări de mașini și utilaj horticol pentru prelucrarea și îngrijirea livezii. Pentru a monitoriza aplicarea promptă a tratărilor necesare, în livadă a fost montată și o stație meteo. Per total pentru modernizarea Colegiului Tehnic Agricol din Svetlăi sunt investiți, în cadrul Proiectului Livada Moldovei, peste 1,323 mil. de euro.

Standarde europene

Colegiul Agroindustrial din Grinăuți (raionul Ocnița) își va echipa la standarde europene Laboratorul tehnico-didactic în mecanică agricolă, prin investiții de 135 000 de euro alocate prin proiectul Livada

Moldovei. Iar Colegiul Agroindustrial din orașul Râșcani va beneficia de 120 000 de euro pentru modernizarea Laboratorului de procesare și control al calității uleiurilor esențiale.

În ceea ce ține de Centrul de Excelență în Viticultură și Vinificație din Chișinău, pentru acesta se vor atribui 49 000 de euro, în vederea proiectării Stațiunii didactico-experimentale de horticultură. În acest an, investițiile menționate urmează să fie finalizate.

Creditele oferite prin proiectul „Livada Moldovei” sunt destinate cu precădere investițiilor în sectorul horticol, ca asistență sub formă de suport și consultanță pentru elaborarea proiectelor din domeniu. Împrumuturile respective sunt acordate de Uniunea Europeană prin intermediul BEI, linia de credit devenind operațională în anul 2016.

Iulian BOGATU

Veronica DRAGANOVA: Locuind între găgăuzi și bulgari, mereu am respectat tradițiile, dar nemijlocit am promovat valorile culturale moldovenești

Veronica Draganova este o personalitate cu un parcurs profesional remarcabil, având o carieră dedicată educației și învățământului din UTA Găgăuzia. Originară din satul Novoselsk din regiunea Odesa, a ajuns să-și construiască un drum semnificativ în educație, începând ca învățătoare de clasele primare și ajungând astăzi să dețină funcția de director adjunct pentru instruire și educație la IP Gimnaziul „Petru Cazmalî” din Ceadâr-Lunga. Nu i-a fost ușor, dar, de-a lungul carierei, a promovat activ limba și cultura română în rândul comunităților găgăuze și bulgare, depășind provocările lingvistice și culturale. Cu o experiență de peste două decenii, a avut un impact semnificativ asupra integrării elevilor alolingvi și dezvoltării educaționale a acestora.

susținut întotdeauna cu argumente solide că orice cetățean ar trebui să cunoască limba țării în care s-a născut, a crescut sau locuiește.

- Proiectul de predare în limba română la Școala-internat pentru copii orfani a durat 5 ani. Ce lecții ați învățat din această experiență?

- În perioada 1999-2000, această școală a fost reorganizată din specială în Școala-internat pentru copii orfani și copii rămași fără îngrijirea părinților, iar Ministerul și administrația Gimnaziului au pus în dezvoltare un proiect foarte important, a cărui obiectiv principal era învățarea limbii române nu numai la orele din orar, ci și la orele de matematică, științe etc., pe tot parcursul zilei. În prima etapă au fost deschise trei clase naționale (clasa 0, I-i și a II-a), majoritatea elevilor fiind din orașul Ceadâr-Lunga. A fost o experiență foarte frumoasă, care mi-a oferit oportunitatea să îndrăgesc cultura și obiceiurile altui popor și concomitent am avut posibilitatea să promovez cultura și tradițiile neamului moldovenesc. Lecția învățată este că orice persoană poate însuși o altă limbă și îndrăgi o altă cultură, dacă aceasta este tratată cu respect.

- Cum vă reușește să îmbinați rolul de profesor de limba română cu cel de director adjunct pentru instruire și educație?

- Efortul și pasiunea pentru ceea ce faci sunt acea cheie magică ce îți permite să depășești obstacolele și să-ți atingi obiectivele. Experiența de director adjunct m-a ajutat să înțeleg mai bine modul de funcționare a unei instituții de învățământ dincolo de sala de clasă. Am fost nevoită să învăț rapid, să iau decizii importante, să coordonez echipe și să gestionez situații dificile. Deși provocările au fost numeroase, această perioadă mi-a oferit oportunitatea de a-mi dezvolta abilități de leadership și organizare, care mi-au influențat pozitiv evoluția profesională.

- Ce strategii utilizați pentru a motiva elevii alolingvi de la Gimnaziul „Petru Cazmalî” să învețe limba de stat?

- Motivarea elevilor alolingvi să învețe limba de stat este o provocare complexă, dar esențială pentru integrarea lor socială și culturală. La fiecare oră mă strădui să creez un mediu în care elevii să se simtă confortabil și îi încurajez mereu să-și dezvolte vocabularul, să-și exprime ideile în limba română, chiar dacă fac greșeli. După părerea mea, un profesor bun trebuie să fie răbdător și

să ofere un feedback constructiv, evitând critica sau umilirea elevilor. Pe parcursul orelor utilizez diferite metode interactive și captivante de predare. Mă strădui ca lecțiile să fie dinamice și interactive, folosind jocuri, activități de grup, discuții și proiecte care implică plenar elevii. Utilizarea materialelor didactice vizuale și audio face învățarea mai interesantă și mai eficientă. Sunt ferm convinsă că utilizarea aplicațiilor de învățare a limbilor, platforme online și resurse multimedia poate face învățarea mai distractivă și mai accesibilă. Ceea ce astăzi este necesar pentru a-i ajuta pe elevi să învețe mai ușor este organizarea unui număr cât mai mare de evenimente culturale, cluburi de lectură sau ateliere de conversație, unde se pot crea oportunități pentru elevi să practice limba română în contexte reale. Prin aplicarea acestor strategii, profesorii pot contribui la motivarea elevilor alolingvi să învețe limba română și să se integreze cu succes în societatea moldovenească.

- Cum v-a ajutat masteratul în „Limba română - identitate și deschidere culturală” de la Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați în vederea dezvoltării profesionale?

- Pe tot parcursul carierei am depus efort să cresc profesional, să învăț sau să cunosc ceva nou. Masteratul a contribuit semnificativ la dezvoltarea mea profesională, oferindu-mi o perspectivă mai largă asupra dezvoltării personale. Astfel, am avut posibilitatea să-mi dezvolt competențe lingvistice, să studiez diferite domenii științifice, să iau cunoștință de cultura și tradițiile poporului român, să cunosc desfășurarea procesului instructiv-educativ în școlile din România, asistând la ore și comunicând cu profesorii.

- Ce impact a avut participarea la Forumul Pedagogic Internațional și coordonarea testării PISA-2022 asupra viziunii Dvs. despre educație?

- În anul 2022, am avut onoarea să particip la al IV-lea Forum Pedagogic Internațional, organizat în UTA Găgăuzia, în calitate de speaker pe platforma „Dezvoltarea educației incluzive în școală”. Această activitate a avut un impact semnificativ asupra viziunii mele despre educație, oferindu-mi ocazia de a învăța din experiențele unor veritabili profesioniști și de a dobândi metode noi de predare și strategii educaționale inovatoare. Forumul a fost un cadru valoros pentru schimbul de idei și bune practici, facilitând crearea unor legături profesionale

cu cadre didactice și experți din diverse țări. Această experiență a contribuit considerabil la dezvoltarea mea profesională și la promovarea unui sistem educațional mai adaptat provocărilor din societate. În ceea ce privește coordonarea testării PISA-2022, rolul meu a fost acela de coordonator și organizator la nivelul instituției, unde am asigurat buna desfășurare a procesului.

- Cum aplicați competențele manageriale în activitatea Dvs.?

- Cele mai importante competențe manageriale sunt: posibilitatea de a conduce echipele, de a lua decizii eficiente și de a atinge obiectivele stabilite. Un manager bun trebuie să comunice clar și concis, atât în scris, cât și verbal, trebuie să fie capabil să delege sarcini, să ofere sprijin și să recunoască realizările subalternilor. Managerul va fi capabil să identifice și să rezolve problemele care apar în cadrul echipei sau al organizației, să ia decizii rapide și eficiente, bazate pe informații relevante și pe o analiză atentă. Un manager bun trebuie să-și gestioneze eficient timpul, pentru a se asigura că sarcinile sunt finalizate la timp și că resursele sunt utilizate optim. Acestea sunt doar câteva dintre cele mai importante competențe manageriale. Dezvoltarea acestora este un proces continuu, care necesită efort și dedicare. Mă strădui să aplic aceste competențe în activitatea mea și depun mult efort și dedicație pentru a le dezvolta.

- Fiind originară din regiunea Odesa, cum resimțiți impactul situației actuale din Ucraina asupra comunității și a rudelor?

- Deși ceea ce se întâmplă la locul meu de baștină este dureros, sper și cred cu tărie că acest război de agresiune a Rusiei asupra Ucrainei se va încheia în curând și nu se va extinde și pe teritoriul Moldovei. În acest context, îmi doresc să am posibilitatea de a-mi vedea părinții și rudele mai des. Aș dori să fac un apel către toți cetățenii Republicii Moldova să se prețuiască și să mențină pacea, pentru că este esențial ca generațiile viitoare să se dezvolte într-un mediu de stabilitate, cultivând valorile cele mai bune ale societății noastre.

- Vă mulțumim, dnă V. Draganova, pentru acest mesaj plin de speranță și încurajare, care reflectă dorința de unitate și pace în aceste vremuri dificile.

A intervievat

Silvia ȚURCAN

- Doamnă V. Draganova, ați făcut o traectorie profesională remarcabilă, începând din Ucraina și ajungând în Moldova. Povestiți-ne despre acest parcurs.

- Evoluția mea profesională într-adevăr este una deosebită. Absolvind școala medie din satul Novoselsk cu predare în limba română, îmi doream foarte mult ca meseria mea să fie strâns legată de copii, aveam o dorință profundă de a-mi dezvolta pasiunea cunoașterii și dragostea față de oameni. Întrebarea era alta: Unde pot continua studiile, la Universitatea Pedagogică din orașul Izmil (Ucraina) sau în afara țării, în Republica Moldova sau România? Prima încercare a fost susținerea examenelor de admitere în Odesa la Facultatea Pedagogică din Republica Moldova. În luna septembrie a anului 1996, am fost înmatriculată la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea „Pedagogia învățământului primar și coregrafic”.

Dar, cu mare regret, nu am avut posibilitatea de a savura deplin viața de student, deoarece în toamna lui 1999, conform ordinului Ministrului Educației, am fost inclusă în lista grupului de studenți îndreptați în UTA Găgăuzia, orașul Ceadâr-Lunga, la Școala Internat pentru copii orfani și cei rămași fără îngrijirea părinților, în calitate de învățător de clasele primare, unde au fost formate clase cu predare în limba română, pentru elevii din această localitate cu un statut social destul de bun. Am activat în calitate de învățător de clasele primare 5 ani, deoarece primul an de studiu a fost clasa pregătitoare.

De la început am întâmpinat foarte multe dificultăți, însă la finele clasei a IV-a elevii mei comunicau destul de bine în limba română, chiar erau cuvinte care nici nu le cunoșteau în altă limbă. Din păcate, acest proiect nu a mai avut continuitate din cauza lipsei de cadre didactice la disciplinele predate. În această perioadă de timp, deja am absolvit Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” și am continuat să lucrez în calitate de profesor de limba și literatura română pentru elevii alolingvi din Gimnaziul internat, iar din anul 2015 până în prezent activez la Gimnaziul „Petru Cazmalî”.

- Fiind de origine dintr-un sat moldovenesc din Ucraina, cum ați perceput diferențele culturale și lingvistice la începutul carierei Dvs. în UTA Găgăuzia?

- Diferențele culturale erau foarte mari, ca și cele lingvistice. Însă fiecare cultură are propriul set de valori, credințe și tradiții, care se transmit

din generație în generație, iar noi, cei care suntem integrați în această cultură, avem datoria morală să respectăm valorile culturale locale. Locuind între găgăuzi și bulgari, mereu am respectat tradițiile și obiceiurile lor, dar nemijlocit am promovat și valorile culturale din regiunea mea de baștină. Mereu m-am străduit ca, de sărbători, să am pe masă bucate tradiționale moldovenești, găgăuze și bulgărești; aceasta înseamnă să dai dovadă de stimă față de familie, prieteni, rude și colegi. De la bun început, aveam senzația că limba găgăuză e atât de complicată, dar pe parcursul anilor am resimțit că este o limbă melodiosă, ca și cea română. Din păcate, nu mi-a reușit să învăț limba găgăuză, dar câte ceva înțeleg.

- Care au fost principalele provocări pe care le-ați întâmpinat la începutul carierei, în special în contextul predării limbii române într-o regiune predominant rufononă?

- Principalele provocări pe care le-am întâmpinat la începutul carierei au fost că nu cunoșteam limba rusă. Îmi era foarte dificil să comunic cu părinții elevilor, să țin un discurs, să-mi expun părerea, dar vreau să spun că aici am avut oportunitatea de a întâlni niște oameni frumoși, minunați, cu inimi și suflete bogate care au demonstrat o stimă profundă față de mine ca persoană și ca profesor.

La începutul anilor 2000, într-o comunitate diversă din punct de vedere etnic, a existat o dorință pronunțată în rândul locuitorilor de a-și însuși limba de stat. Părinții își doreau foarte mult ca odraslele lor să învețe limba română, pentru a putea comunica liber și pentru a-și putea continua studiile la universitățile din Moldova. Acest fenomen continuă și astăzi, deoarece mulți adulți doresc să participe la cursuri de învățare a limbii de stat, organizate de Ministerul Educației și Cercetării. Deși niciodată nu am făcut politică, am

Vânătorul clipelor de revelație

Pe scurt, despre protagonistul subiectului abordat: Vasile Spinei s-a născut în satul Bădiceni, Soroca. A absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de filologie, secția ziaristică. A editat 12 volume de poezie, inclusiv 9 de haiku și senryu, ediții bilingve, româno-engleze. Creațiile lui de haiku au fost inserate în prestigioase antologii internaționale și reviste editate în mai multe țări din lume. În 1996, la Concursul Internațional organizat de Societatea de Haiku din SUA, volumul „Surâsul călugărului” s-a învrednicit de Premiul Special „Cartea de merit”. Deține titlul de Om Emerit, este membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și al Societății de Haiku din Constanța, România.

Acest calificativ de vânător al clipelor de revelație i se poate atribui pe bună dreptate poetului și publicistului Vasile Spinei. Mai ales de când se dedică preponderent genului literar haiku, de inspirație japoneză. În ultimii ani se crease o impresie că s-a retras într-un con de umbră, dar de fapt a fost o perioadă de acumulare, ca în rezultat să apară o carte de haiku și senryu la care a lucrat 7 ani. Volumul este intitulat „Fuga de

întomnare” și a fost lansat recent la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din capitală, în prezența unui public numeros și select. Cartea a fost ilustrată cu fotografii de Iurie Foca, inclusiv coperta care este una foarte reușită, reprezentând o floare exotică din țările asiatice ce se numește Floarea Raiului. Ito Isao, poet și profesor la Universitatea Aichi, Japonia, afirmă pe coperta a patra din interiorul cărții că „privirea organicistă a lui

Vasile Spinei asupra lumii, Universului, se reflectă atât în modul direct în care el înfățișează obiectele atent selectate din natură, cât și în stilul său clar și individual.”

Am ținut în mod special să încep cu această apreciere doctă a unui specialist din Țara Soarelui Răsare, ca apoi să aflați care au fost opiniile și impresiile participanților la „botezul” cărții. De remarcat că lansarea a fost moderată de poetul Iulian Filip.

Constantin Șchiopu, profesor universitar: Voi face de la bun început trimitere la un haiku ce ilustrează profunzimea asociativă a autorului și impactul acesteia asupra receptorului: „vara prins în laț -/ salcâmii în floare,/ țărâre de greieri”. Înregistrăm în acest poem care este alcătuit numai din 17 silabe: puritate și efemeritate, frumusețe trecătoare, stare de pace și contemplare, dorința de a păstra momentele efemere ale verii, conștientizarea trecerii timpului și a inevitabilei tranziții către alte anotimpuri. O serie de poeme amintesc de estetica japoneză care celebrează frumusețea imperfecțiunii, a efemerității și a simplității: „pomi încărunțiți -/ albine degerate/ mofturi de prier”. Acest haiku surprinde pe de o parte frumusețea momentului, a primăverii („pomi încărunțiți”), iar pe de altă parte – imprezibilitatea naturii, implicit. O sumară analiză critică a versurilor haiku ce aparțin lui Vasile Spinei mi-a permis să afirm că fiecare cuvânt este ales cu grijă pentru a transmite multiple niveluri de semnificație.

Ion Cuzuioc: Haikuul într-adevăr nu are titlu, nu se scrie cu majusculă, nu respectă regulile de punctuație. Nu are punct la sfârșitul versului trei, se scrie la prezent și cu

excepție la gerunzii. Haiku trebuie să aibă kigo, acesta-i primul vers care descrie natura, timpul respectiv, imaginea, după aia cratimă și continuă cu două versuri. Haiku aparține în proporție de 30 de procente autorului și 70 - cititorului.

Iurie Foca, artist fotograf: Am avut o satisfacție deosebită într-o zi, când m-a sunat Vasile și a zis că are o vorbă cu mine, că vrea niște ilustrații. Selecția din fotografiile mele îi aparține. Am înțeles că e ceva japonez în floarea aceasta care e pe copertă. N-am știut că se numește Floarea Raiului. Am adus câteva fotografii care intră în varianta alb-negru în carte ca să înfrumusețez puțin biblioteca și ca să dau o idee că versurile haiku au și interpretare color, nu numai alb-negru. Cine știe, poate cuiva îi vine ideea aceasta de a face o carte haiku cu ilustrații colorate.

Ianoș Țurcanu, poet: Prima cartea a lui Vasile am prezentat-o la Biblioteca „Ovidius”, a doua și a treia – la fel... Atât de repede această formă poetică japoneză a cunoscut o răspândire internațională, dar într-un timp m-am gândit că ea a devenit mai mult românească... Haiku e o fereastră deschisă spre o lume deosebit de simplă și de frumoasă. Eu consider că cel mai bun academician de la noi, care scrie haiku, este Vasile Spinei.

Leo Bordeanu, poet: Linile de forță ale noului său volum „Fuga de întomnare” se întrevăd chiar din simpla enumerare a denumirii compartimentelor: „Covorul de zestre”, „Pălăria cu greieri”, „Licurici la poartă” și altele. O carte de haikuuri e o enigmă nepuizabilă, nu e ușor s-o cuprinzi cu mintea și sufletul. Dar cu atât mai prețioase sunt revelațiile textelor la care ai vibrat. Atenț la lumea înconjurătoare, poetul ne invită să urmărim împreună cu el spectacolul magnific al ei: „din nou a ploae -/ în loc de soare, parcela/ cu narcise; pe lună, umbra/ de la cumpăna fântânii/ exact la ușa mea; coada iazului -/ încărunțite,/ pământurile de stuf”... Se pliază durerii lumii, vicisitudinilor războiului: „permisiune/ la vânătorul iepurilor -/ non-stop, la oameni”. Nu îi sunt străine ironia și umorul: „la vecin -/ pe ulciorul cu vin/ cartea unui clasic viu”.

Gheorghe Doni, poet-haigiu: Vasile Spinei este primul care s-a aventurat să abordeze acest gen care s-ar părea că este atractiv și simplu la prima vedere, dar în spatele acestei aparente este o muncă foarte serioasă, pentru că e un domeniu puțin cunoscut în republica noastră. Cred că ar trebui să creăm niște cenacluri în care să ne învățăm a scrie, să venim cu probe și să le analizăm. Să atragem în aceste cenacluri și tineretul...

Tamara Șepitca, colegă de grupă a autorului: Vasile Spinei este cel care menține rigoarea, canonul acestui gen nipon. Mi-a plăcut foarte mult găsirea autenticului, peisajul, picturalul... „Fuga de întomnare” de Vasile Spinei este cartea unui autor în căutarea haikuului perfect. De remarcat că cele șapte compartimente ale volumului au avântul aforistic și o scânteie metafizică în final. Este o carte și un dar recomandabil oricui, pentru că orice iubitor de poezie va înțelege că este un exercițiu rafinat de subtilizare a cugetării.

Alexandru Burlacu, profesor universitar, critic literar: Mi-a plăcut foarte mult coperta cărții. Am aflat astăzi câteva lucruri de care regret că n-am ținut cont când am scris acea culegere editată anul trecut: „Modernismul poetic românesc”. Am încercat să împac și curriculumul liceal, și elementele noi. Volumul a apărut în colecția *câmpul de lectură*. S-a întâmplat așa că am renunțat și la Ion Pilat, iar acum regret, căci poemele lui Ion Pilat au fost mult din tehnica haiku, și distihurile la fel. Încerc să fac și eu un haiku. L-am auzit pe Iulian care m-a inspirat și spun așa: „iarna -/ Burlacu, în fuga de întomnare/ pune capacul”.

Vasile Spinei, poet-haigiu: Această carte s-a scris timp de șapte ani... În schimb, a apărut o carte coaptă. Probabil am avut vreo 54 de titluri la carte, până la urmă a venit cel care trebuia să vină. Eu îi mulțumesc mult lui Iurie Foca, fotograf cu care am colaborat la carte foarte bine, un fotograf foarte talentat. În comparație cu poezia occidentală, un haiku se concentrează pe un moment de reacție a poetului în fața unui detaliu din lumea înconjurătoare. Giovanni Papini nota: „Orice poezie are doi autori, poetul și cititorul. Poetul sugerează și indică, cititorul completează cu sensibilitatea și amintirile lui personale”. Fără această colaborare haiku nu există.

Voi completa acest gând cu o altă apreciere judicioasă aparținând aceluiași poet și profesor din Japonia, Ito Isao, Universitatea Aichi, cu care am și început acest reportaj-cronică de la lansarea volumului „Fuga de întomnare” de Vasile Spinei: „... spre deosebire de exprimarea simbolică, ce se impune la unii autori prin dubla semnificație a imaginii artistice, prin opacitatea limbajului ce barează pătrunderea în profunzimea lui, haikuurile lui Vasile Spinei nu conțin o astfel de dualitate, ele remarcându-se, în mod direct, prin austeritate.”

Vin cu un exemplu, deja din partea mea, dar și cu o parafrazăre. Vorba e de un haiku plasat chiar pe coperta a patra a cărții, lângă poza autorului: „crâng reinviat -/ corul de priveghetori/ și chiotul meu”. Și parafrazărea sau replica mea, adică haiku scris de mine, improvizat imediat după această lansare: rai chișinăuian -/ cenaclisti ciucure/ și reportaj căpăcit.

Andrei VIZIRU

„Femeia și rochia” – eveniment special la UPSC de Ziua Internațională a Femeii

În cadrul sărbătoririi Zilei Internaționale a Femeii, Facultatea de Filologie și Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a organizat un eveniment dedicat frumuseții și semnificației femeii, având drept temă „Femeia și rochia”. Activitatea a reunit studenți, cadre didactice și personalități din lumea literară și muzicală, creând un cadru festiv plin de emoție.

Printre invitații speciali s-au numărat: poeta și textiera Radmila Popovici, poetul Victor Fală și interpretul Pavel Stratan. Deschiderea evenimentului a fost marcată de un recital susținut de studentele facultății, care au transmis, prin versuri, esența frumuseții și demnității femeii, simbolizată de rochia pe care aceasta o poartă. Radmila Popovici a vorbit despre

fericire și despre valorile umane promovate în poezia sa, subliniind, în același timp, importanța expresivității feminine. „Să vă poarte noroc rochiile!”, a fost mesajul său adresat participanților.

Un moment aparte al serii a fost rubrica „Rochii cu povești”, în cadrul căreia participantele au

avut ocazia să împărtășească istorisiri legate de rochiile care le-au marcat momente importante din viață, transpunând astfel ideea vestimentației într-un simbol personal al identității și al aprecierii. În cadrul evenimentului, poetul Victor Fală, fost absolvent al Facultății de Filologie și Istorie, a evocat momente din perioada studenției și a vorbit despre impactul femeilor care l-au influențat în formarea sa personală.

Atmosfera serii a fost completată de un quiz interactiv, care a provocat participanții să răspundă la întrebări despre „misterul femeii”, apreciind cu umor și originalitate rutina zilnică a femeilor. În final, interpretul Pavel Stratan a adus un omagiu muzical doamenelor și domnișoarelor, iar piesele sale au creat o atmosferă caldă și memorabilă, încheind astfel evenimentul într-o notă festivă.

„Femeia și rochia” a fost o seară de celebrare a valorilor și a puterii feminine, aducând în prim-plan nu doar frumusețea exterioară, ci și profunzimea și impactul acesteia asupra comunității și istoriei personale a fiecărei femei. Evenimentul a fost o dovadă a importanței educației și culturii în promovarea egalității și respectului pentru femei.

Valeria JIDRAȘ

Paradigmele instituționale ale Colegiului Național de Comerț al ASEM: Tradiție versus modernitate

„Orice metodă pedagogică rezultă din întâlnirea mai multor factori și, din acest punct de vedere, educația va rămâne mereu o artă: arta de a adapta, la o situație precisă, indicațiile generale date de cărțile de metodologie”

Gaston Mialaret

Oxana TEMCIUC,
profesoară de discipline
tehnologice, grad didactic I,
Colegiul Național
de Comerț al ASEM

Educația a fost întotdeauna fundamentul dezvoltării societății. În prezent, învățământul profesional tehnic se confruntă cu provocarea de a găsi un echilibru perfect între valorile tradiționale și inovațiile din tehnologie și pedagogie. În acest articol, vom explora modul în care acest echilibru poate fi atins, examinând diverse aspecte ale educației tradiționale și moderne, pentru a oferi viitorilor specialiști competențele necesare de adaptare la dinamica pieței serviciilor de alimentație publică.

În societatea contemporană, sistemul educațional se află într-o continuă transformare, oscilând între valorile educației tradiționale și cerințele educației moderne. Această dualitate ridică întrebări esențiale despre cum ar trebui să evolueze procesul de învățare, pentru a răspunde nevoilor și provocărilor actuale. Această temă devine tot mai relevantă în contextul în care educația nu mai este doar un proces de transmitere a cunoștințelor, ci și o modalitate de a pregăti tinerii pentru a face față unui viitor incert.

Factorul de schimbare în educație

Procesul educațional a trecut prin schimbări treptate, determinate de mai mulți factori: profesorii, implicați emoțional, au observat că unii elevi întâmpinau dificultăți de a învăța, chiar dacă doreau să studieze, din cauza ritmului lor de lucru mai lent sau diferit; în același timp, unii elevi erau dezinteresați de anumite informații, în timp ce alții erau foarte implicați, ceea ce a dus la necesitatea unei abordări diferențiate;

motivația redusă a elevilor și sentimentul că ceea ce învață nu este relevant pentru viața de zi cu zi; apariția gadgeturilor și a programelor de televiziune variate, disponibile oricând, dar și libertatea tot mai mare de exprimare, publicare și mediatizare au influențat, de asemenea, procesul educațional. Acești factori, alături de mulți alții care au apărut din cerințele reale ale educabililor, au contribuit la dezvoltarea în paralel a stilului educațional modern, care promovează un rol nou al elevilor, aceștia fiind stimulați să iasă din zona de confort, să participe în mod activ la procesul de învățare, fiind puși în situații problemă, forțați să găsească soluții și să argumenteze alegerea celor mai bune dintre ele.

O combinație eficientă între tradițional și modern poate fi ideală pentru a susține un mediu echilibrat de studiu în învățământul profesional tehnic, pentru viitorii tehnicieni în alimentație publică. Pe de o parte, educația tradițională joacă un rol esențial, oferind o bază solidă de cunoștințe teoretice ale tehnologiei de pregătire și păstrare a preparatelor culinare, ale coordonării activităților în toate spațiile unității cu aplicarea reglementărilor de rigoare, organizate într-o structură bine definită, ceea ce asigură elevilor un cadru de învățare stabil și predictibil. În educația tradițională, profesorii sunt percepuți ca o autoritate, iar structura cursurilor, centrată pe memorarea și reproducerea cunoștințelor, îi ajută pe elevi să înțeleagă fundamentele tehnologiilor și principiilor profesionale de bază. Acest model stimulează pro-

ductivitatea și promovează aspirații mai înalte, pregătind elevii pentru o viață competitivă, dar poate genera și conflicte, agresivitate, lipsa comunicării și a încrederii, amplificând teama de eșec și egoismul.

Pe de altă parte, inovația în educație este esențială pentru a ține pasul cu evoluțiile rapide ale lumii moderne, iar influența acestui progres asupra procesului de predare-învățare era inevitabilă. Inovația presupune integrarea tehnologiei în procesul educațional, utilizarea mijloacelor TIC, metodelor pedagogice interactive și personalizate, cum ar fi studiile de caz, proiectele de echipă, simulările etc. Prin aceste metode, elevii sunt expuși situațiilor problematice reale, similare celor din industria alimentară, fiind provocați să găsească soluții inovative și să argumenteze alegerile făcute. Acest lucru dezvoltă gândirea critică, capacitatea de rezolvare a problemelor și abilitățile de comunicare – aspecte extrem de însemnate într-un mediu profesional dinamic.

Un alt element important este recunoașterea rolului elevului ca participant activ și colaborator în procesul educațional, și nu doar ca receptor pasiv de informații. Elevii sunt stimulați să exploreze în mod autonom, să pună întrebări și să contribuie cu idei, încurajându-se astfel o cultură de învățare bazată pe curiozitate și inițiativă. Acestea le oferă nu doar o înțelegere mai profundă a materiei, ci și un sentiment de control și responsabilitate asupra procesului de învățare. Astfel, educația modernă pune la

dispoziția viitorilor tehnicieni în industria alimentară soluții flexibile și de inovație, permițându-le să adapteze sau să elaboreze noi metode de procesare și să îmbunătățească produsele în funcție de cerințele pieței și noile tendințe, în timp ce educația tradițională le furnizează o bază solidă de cunoștințe necesare pentru a înțelege procesele și standardele în domeniu, contribuind astfel la dezvoltarea capacităților lor de a experimenta, de a crea rețete noi și de a lansa noi produse alimentare, esențiale pentru asigurarea calității superioare a articolului finit și pentru eficiența procesului de producere.

Provocările echilibrării tradiției și inovației

Deși integrarea tradiției cu inovația în educație este esențială, aceasta vine și cu anumite provocări. Una dintre cele mai mari dificultăți este rezistența la schimbare, atât din partea cadrelor didactice, cât și a părinților. De asemenea, există

poate ajuta la depășirea rezistenței la schimbare.

Investiții în resurse și infrastructură: Asigurarea accesului la tehnologie și resurse educaționale moderne are o importanță covârșitoare pentru o educație echilibrată.

Educația, fie că este tradițională sau modernă, are ca scop final îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor elevilor. Fiecare dintre aceste metode prezintă avantaje și dezavantaje distincte, dar abordarea ideală ar consta în integrarea cu măsură a tehnologiei în educație, recunoscând valoarea atât a metodelor tradiționale, cât și a celor moderne. Prin găsirea echilibrului, putem înzestra viitoarea generație cu abilitățile necesare pentru a naviga cu succes în lumea în continuă schimbare.

Cu titlul de recomandare este de spus că profesorul trebuie să dea dovadă de multă înțelepciune în alegerea metodelor și, mai ales, de echilibru. Nu se recomandă alegerea exclusivă a metodelor tradiționale, dar nicio opțiune exclusivistă pentru metodele moderne. Dascălul trebuie să țină seama de factorii care influențează actul didactic: obiectivele propuse, conținutul învățării, particularitățile de vârstă și intelectuale ale elevilor. De asemenea, va ține cont de dotarea materială și va alege din arsenalul său de metode numai pe cele mai potrivite momentului instruirii.

Un rol important în susținerea educației echilibrate îl au părinții. O colaborare deschisă între părinți și profesori poate crea o bază solidă de îmbinare a tradiționalului cu inovația. Când părinții susțin valorile și abordările promovate de profesori și integrează aceleași principii acasă, elevii sunt încurajați să-și dezvolte armonios atât cunoștințele fundamentale cât și competențele moderne.

Implementarea acestor recomandări nu doar că va transforma învățământul profesional tehnic într-un mediu educațional mai dinamic și relevant, dar și va contribui la formarea unor specialiști capabili să răspundă provocărilor actuale ale pieței muncii, promovând astfel educația continuă.

China extinde programele de formare în domeniul inteligenței artificiale

Conform unor informații publicate pe edupedu.ro, mai multe universități de prestigiu din China au anunțat despre extinderea programelor de formare pentru specialiști în domeniul Inteligenței Artificiale (AI), parte integrantă a strategiei naționale de dezvoltare a tehnologiilor avansate. Aceste măsuri vin după succesul înregistrat de startup-ul DeepSeek, care a captat atenția internațională prin crearea unor modele AI competitive, similare celor din SUA, dar cu costuri mult mai scăzute. În acest context, succesul DeepSeek este considerat un „moment Sputnik” pentru China, marcând o nouă etapă în dezvoltarea tehnologică a țării.

Universitatea din Beijing a anunțat că, începând cu 2025, va adăuga 150 de locuri pentru formarea specialiștilor în sfere de importanță strategică, precum IT, inginerie și medicină clinică. Aceste locuri sunt destinate, în principal, pregătirii pentru domeniile emergente de frontieră, inclusiv Inteligența Artificială. Măsura face parte dintr-o viziune mai largă a guvernului chinez, care pune un accent deosebit pe dezvoltarea tehnologică, pentru a sprijini evoluția economică și națională a Chinei. În aceeași direcție, Universitatea

Renmin a anunțat că va alocă 100 de locuri suplimentare pentru specializarea în AI, cu scopul de a sprijini inovațiile tehnologice și cercetările avansate. Această inițiativă se încadrează în strategia de transformare a Chinei într-o „superputere în educație”, ce vizează formarea unei noi generații de experți în tehnologiile digitale.

De asemenea, Universitatea Jiao Tong din Shanghai va adăuga 150 de locuri pentru formarea specialiștilor în domenii precum tehnologiile de vârf, AI, circuite integrate, biomedicină și energii alter-

native. Aceste măsuri sunt o dovadă a angajamentului Chinei de a deveni un lider global în educație și tehnologie, pregătind tineretul pentru provocările viitorului digital.

În paralel cu aceste anunțuri, autoritățile chineze au făcut publică o reformă educațională ce va introduce studiul Inteligenței Artificiale încă din școlile primare și

secundare. Scopul acestei reforme este de a stimula creativitatea și interesul pentru știință al elevilor, dezvoltând totodată competențele digitale esențiale pentru viitorul lor profesional.

Astfel, China promovează o viziune ambițioasă de pregătire a unei noi generații de specialiști capabili să răspundă „nevoilor naționale strategice” și să susțină dezvoltarea rapidă a economiei bazate pe tehnologie.

Parteneriat educațional național între instituții din învățământul profesional tehnic

Luna lui Mărțișor nu marchează doar începutul primăverii, ci și aniversarea unor personalități notorii care au lăsat o amprentă profundă asupra culturii și identității naționale. Cu acest prilej, pe data de 4 martie curent Centrul de Excelență în Construcții (IPCEC) a fost gazda Conferinței științifico-literare „Cultură, valori și identitate națională”, realizată în cadrul unui proiect de parteneriat cu Colegiul Național de Comerț al ASEM, Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo” și Colegiul Politehnic din Bălți.

Activitatea este parte a Proiectului educațional „Patrimoniul cultural național ca resursă de dezvoltare durabilă”, încheiat între instituțiile de învățământ profesional tehnic menționate, care este preconizat pentru anii de studii 2024/2025 și 2025/2026. Scopul acestei activități a constat în diseminarea schimbului de bune practici și colaborare între cadrele didactice din instituțiile partenere, prin abordare interdisciplinară, orientată spre promovarea și dezvoltarea interesului elevilor de a cunoaște valorile naționale și a cinsti memoria martirilor căzuți la datorie pentru apărarea țării.

La deschidere, Lucia Țurcan, directorul IPCEC, a menționat importanța cultivării patriotismului prin păstrarea identității românești și cunoașterea istoriei și tradițiilor. A urmat un elogiu consacrat Zilei Memoriei, moment de recunoștință

și omagiu adus eroilor Războiului de pe Nistru pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova (2 martie 1992 - 21 iulie 1992), care au luptat, în urmă cu 33 de ani, pentru suveranitatea acestui „picior de plai”.

Prin acest proiect, protagoniștii și-au propus să ofere tinerilor posibilități suplimentare de explorare și cunoaștere a adevărului istoric, realizare de reportaje și interviuri cu veteranii de război – adevărate reperi morale ale societății. Iar Cristina Maleru, eleva grupei A 22, IPCEC, s-a remarcat prin comunicarea „Eroii nu mor niciodată”, demonstrând un exemplu de valorificare exemplară a unor asemenea activități educaționale și civice.

O acțiune importantă a fost dedicată perioadei de renaștere națională și revenire la autenticele valori spirituale, referindu-se la poezii care au stat în fruntea luptei pentru limbă,

libertate, alfabet și tricolor, simboluri ale demnității și verticalității: Grigore Vieru, Ion Hadârcă, Adrian Păunescu, Leonida Lari, Ion Vatamanu, Dumitru Matcovschi, Nicolae Dabija ș.a. Acești maeștri ai slovei erau niște figuri mesianice, care au conceput poezia ca pe o armă de luptă, modalitate de exprimare și susținere a idealului național. În acest context, elevii grupei A 24, Aura Rapcea, Iuliana Baciu, Bogdan Ursu, Alvia Pali, Nicoleta Alexandru, Luca Profir, au prezentat un recital de poezie patriotică. Iar simbolul păcii a fost adus în scenă de Daniil Daniiluc, elev la CNC al ASEM, care a interpretat la chitară cântece din repertoriul celor două inimi gemene – Doina și Ion Aldea-Teodorovici.

Evenimentul a oferit, de aseme-

nea, o oportunitate valoroasă pentru a cerceta frumosul unor vieți proeminente și contribuția unor personalități marcante născute în luna martie, oameni dintr-o bucată care și-au lăsat geniala amprentă în literatură, artă, muzică, gândirea românească. Printre tematicile abordate s-au regăsit: „Ana Blandiana – freamăt liric al libertății și conștiinței românești” (prezentarea de elevii Colegiului Național de Comerț al ASEM: Daniela Lisa și Maria Marin), „Alec Russo – promotor al idealurilor pașoptiste” (Nicoleta Bădița și Ionela Drența), „Gheorghe Asachi – vizionar al științei, culturii

și educației naționale” (Beatrice Cazacu și Mădălina Gavajuc), „Eugen Doga – renumit compozitor născut de Mărțișor” (Cristina Păduraru și Daniel Gulcinschi).

În continuare, elevii Colegiului Politehnic din Bălți au prezentat un filmuleț relevant realizat chiar de ei, intitulat „Ion Creangă – scriitor și promotor al identității naționale”, iar Valeria Donică, elevă a IPCEC, a venit cu produsul „Opera lui Ion Creangă – un Univers de datini și obiceiuri”, prezentarea „sfătosului bun” din Humulești fiind completată cu o expoziție de jurnale, postere și lucrări grafice realizate de elevii ai IPCEC.

Annual, în primele zile ale primăverii, românii sărbătoresc Mărțișorul, o tradiție străveche încărcată de adânci simboluri și semnificații:

naționale” (Evelina Giscă), precum și despre „Lăsatul secului: evoluția tradițiilor și ritualurilor de pregătire pentru Postul Mare în cultura românească” (Mihaela Mițco).

O direcție prioritară a proiectului este încurajarea creativității și a interesului pentru cercetarea și cunoașterea personalităților care au oglindit istoria națională, revenirea la tradiții, la sacru. După cum spunea poetul: „Mă-ntorc spre ce mi-e sfânt și-aproape/ Și-mi curge sufletul ca graul”.

Aprecieri demne de remarcat merită profesorii coordonatori pentru dedicație, implicare și ghidare excelentă a elevilor la această Conferință: profesoara de limbă și literatura română Aurelia Atanasov, profesorii de istorie Margareta Cebotari, Rodica Panaguța și Nadejda Scobiolă (toți de la Colegiul Național de Comerț al ASEM), profesoara de filosofie Tatiana Dumitraș și profesoara de istorie Daniela Blanuța (ambele de la CEMF „Raisa Pacalo”), profesoara de discipline umanistice Tatiana Chilaru și profesoara de istorie Gabriela Glavan (Colegiul Politehnic din Bălți).

Prin asemenea activități, ce presupun dăruire, entuziasm și efort comun al cadrelor didactice implicate, se urmărește menținerea unui viu interes din partea elevilor pentru studierea patrimoniului cultural național și universal, eforturi ce își vor găsi continuitatea în acțiuni de promovare a valorilor tradiționale autohtone în rândul elevilor.

Coordonatori IPCEC:

Ludmila CONDUR,
Elena SOROCEAN,
profesoare de limbă și literatura română,
Viorel BOLDUMA,
profesor de istorie

Despre marea prietenie dintre Eminescu și Creangă, de ziua internațională a scriitorului

O lecție intitulată „Despre marea prietenie dintre Mihai Eminescu și Ion Creangă” a fost prezentată la 3 martie curent de Ziua Internațională a Scriitorului. Evenimentul a avut loc în incinta Centrului Academic Internațional „Mihai Eminescu”, la începutul activităților cercetătorilor literari Traian Vasilcău vorbind despre „misiunea scriitorului contemporan, spre deosebire de cel de până la proclamarea independenței acestei fărâme de neam românesc, zisă în mod duros: Republica Moldova. A fi scriitor într-o cetate dominată de goana după vânt, după lumea materială, este un lucru foarte greu, deoarece numai pronunțând cuvântul *scriitor*, gândul te duce imediat la lucruri nemateriale. Eu întotdeauna îi vedeam pe maeștrii scrisului ancorati în veșnicie, în lumea nevăzută, dar atât de cunoscută și atât de râvnită de ei. De fapt, unica lume reală, care este cea veșnică. Invizibilă, dar reală!”

După care cercetătorul a specificat că a fi scriitor în ziua de astăzi înseamnă să fii dominat, în primul rând, de caracter. „Și atunci ne gândim la Mihai Eminescu, cel care spunea: „Talente multe, caractere puține”. Iată că am ajuns să vedem zicerea lui aplicată și în zilele noastre. Într-adevăr, avem mai mulți scriitori decât cititori. Scriu foarte mulți, în comparație cu perioada de până la 1991. Pe atunci scriau puțini, dar citeau mulți, pe când acum scriu mulți, dar citesc puțini, încât nici scriitorii între ei nu se mai citesc...

Ce înseamnă a avea caracter? Înseamnă a scrie în ciuda tuturor furtunilor, în ciuda tuturor sărăciilor, în ciuda tuturor situațiilor care vin împotriva condiției de scriitor. Înseamnă să ai niște teme etern valabile, să nu-ți alegi niște subiecte care mor odată cu ziua care a plecat; iar tumele acestea majore să nu crezi că sunt rușinoase și inactuale: Țara, Dumnezeu, Limba română, Fraternitatea, Aproapele, toate virtuțile creștine...

Spunând aceste lucruri, felicităm scriitorii, cei adevărați, zic eu, pe care, slavă Domnului, îi mai avem, și le dorim cărți valoroase, care să străpungă timpul, să treacă dintr-un secol în altul, și dintr-un mileniu în altul, și să scrie chiar dacă nu vor avea mulți cititori în anuitate, cu speranța că dincolo de lumea aceasta vor avea cititori cât n-au sperat că pot avea vreodată”, și-a continuat șirul cugetărilor Traian Vasilcău.

Rodnic dialog

Intrând în dialog, cercetătorul literar Ștefan Sofronovici s-a referit la actualitatea prieteniei dintre Ion Creangă și Mihai Eminescu și a realizat o amplă incursiune în viața, activitatea și opera autorului celebrilor „Aminiri din copilărie”, cu toate urcușurile și coborâșurile din biografia sa. El s-a axat și pe prietenia dintre cei doi clasici ai literaturii române: „O prietenie exemplară dintre genii, frumoasă, sinceră, demnă de urmat. Mihai Eminescu l-a descoperit și l-a convins să

scrie în continuare. Povești și poezii. Ceea ce este cunoscut de mai puțini cititori”.

Spre exemplificare, Ștefan Sofronovici a dat citire din creația povestitorului humuleștean, care a cules și poezie folclorică, din popor: „Poezia lui este moralizatoare, educativă, de învățătură pentru copii și părinți”. Iar Traian Vasilcău a adăugat: „Mihai Eminescu a scris și el povești, Ion Creangă a scris și el poezii, lăsând urme benefice în ambele domenii... Eminescu a avut atâra bonomie și dragoste, încât nu s-a temut că-l vor umbri alți creatori talentați, înlesnind calea spre public și spre eternitate a lui Ion Creangă, a lui Ioan Slavici și a lui Ion Luca Caragiale... În cartea de 300 de pagini, „Mântuirea prin răs”, apărută la Iași, academicianul Mihai Cimpoi disecă opera lui Ion Creangă, ca până la urmă să ne dea acel frumos

verdict, că (și) prin răs se poate omul mântui. La apariția cărții l-am întrebat dacă s-a referit și la autoironia lui Ion Creangă. Domnul Cimpoi mi-a spus că da, s-a referit la mântuirea prin răs și prin autorul lui Creangă”.

În continuare cei doi vorbitori au amintit de scrisorile lui Ion Creangă trimise de la Iași la București, pentru Mihai Eminescu, în care „țărânel moldovean autentic”, vorba lui Lucian Blaga, își arăta inima sensibilă și plâpândă, chemându-l pe bădița Mihai periodic la Iași, în bojdeuca din Țicău: „Bădița Mihai, când nu ai ce mânca, vino la mine și vom posti împreună”, îl îndemna Ion, în stilul caracteristic doar lui. Diaconul Ion, care se simțea atât de străin fără de fratele lui, Mihai.

Din dor de Mihai Eminescu și Ion Creangă

Evenimentul a continuat cu poezii dedicate lui Ion Creangă, scrise de Liviu Deleanu, Nicolae Dabija, Arcadie Suceveanu, Efim Chicu și Traian Vasilcău.

„Din dorul care i-a dus din această lume spre lumea de veci și pe Ion Creangă, și pe Veronica Micle, cei care n-au mai putut trăi fără de Mihai Eminescu, fără de cea prietenie care i-a legat atâția ani. Diaconul Ion Creangă, cel caterisit la denunțul socrului său, preotul Ioan Grigoriu, a fost repus în drepturi de către Patriarhia Română. Deci putem vorbi nu doar despre diaconul Ion Creangă la trecut,

dar și despre diaconul Ion Creangă, cel care este „la netrecut”, vorba poetului Pavel Boțu...

Ne bucurăm că literatura română are un asemenea scriitor, că lucrarea lui este valabilă și acum, deși celor de la oraș le este cam greu s-o cunoască, fiindcă nu s-au născut în spațiul firesc al limbii române, Satul românesc, despre care vorbește Ion Creangă. Cunoșcând satul din lucrările lui Ion Creangă, pot fi și cei de la oraș niște copii adoptivi ai spațiului din care venim noi, ceilalți. Nefiind născuți la sat, cetățenii sunt oarecum văduviți de o parte din frumosul ctitoriei unei națiuni. Satul național ne definește. De aceea acum, când asistăm, într-un fel, neajutorati în fața stingerii satului nostru, îmi vine tot mai mult să cred că această stingere poate duce și la stingerea operii lui Ion Creangă, care este atât de legată de satul românesc. Neîntrecutul Ion Creangă, omul din popor, a ridicat la cel mai înalt nivel graiul viu al neamului nostru, pe care-l vorbesc până acum și românii basarabeni”, a concluzionat Ștefan Sofronovici.

Lucru perfect... adevărat, zic eu, demn de evidențiat și de luat în seamă de noi și de „urmașii urmașilor noștri, în veacul vecilor”, precum spunea academicianul Barbu Ștefănescu Delavrancea în piesa lui de teatru „Apus de soare”.

Olesea BOBOTRÎN,
șefă Serviciu,
CAIME

Familia Bradu și puterea învățării

Pentru mine, citirea este o fereastră către lumi noi, o cale de a evada din cotidian și de a învăța ceva nou în fiecare zi, ajutându-mă să-mi largesc orizonturile și să descopăr perspective diferite asupra vieții. Este hrana spirituală de care am nevoie pentru a-mi continua calea. În fiecare zi citesc ceva, citesc tot ce îmi nierește la îndemână, după lecturare meditez, dacă informația mă impresionează se întâmplă să revin la ea.

Iată că acum câteva zile navigând pe rețelele de socializare am descoperit o informație interesantă, în care se scria că un moldovean pe nume Valentin Josan a luat premiul la categoria Masterat și Marele Premiu - Studentul Anului 2024, oferit în cadrul Galei Liga Studenților Originari din Republica Moldova. Nu îl cunosc pe acest tânăr, dar m-am bucurat pentru el foarte mult, de parcă mi-ar fi fost neam. Am fost curioasă să aflu cât mai multe informații despre acest tânăr originar din Moldova cu studii în Emiratele Arabe Unite și China, despre implicarea activă în proiecte și premiul ce i s-a acordat.

Așadar, am aflat că la început Valentin Josan a câștigat o bursă la un liceu din Marea Britanie, studiile de licență le-a făcut la Abu Dhabi, iar acum urmează un program de masterat la Beijing. Este considerat cel mai bun student moldovean care învață peste hotare. Pentru mine, ca cetățeană a Republicii Moldova, a fost important să descopăr că până în clasa a 10-a tânărul a învățat la Liceul Teoretic Mihai Eminescu, deci baza a fost pusă acasă.

Într-o discuție cu o colegă de serviciu despre tineretul secolului XXI și calitatea învățământului din republică, de unde până unde am ajuns cu vorba și la Valentin Josan, ca să aflu că este nepotul lui Mihai Bradu, un fost coleg de al nostru.

Fost absolvent al Institutului Pedagogic din Tiraspol, Facultatea de geografie cu predare în limba franceză, face parte din prima promoție cu astfel de profil. În anii de studenție reușește să se evidențieze făcând proba unor apitudini deosebite la învățură, în activitatea obștească și în sport, iar grație abilităților înalte la înșușită în scurt timp este remarcat de către conducerea instituției și lucrătorii Ministerului de resort.

Fiind student, cu titlul de excepție i se propune să predea obiectul de bază, geografia în limba franceză, în clasa a 6-a a Școlii nr.1 din Chișinău (actualul Liceu „Gheorghe Asachi”). În așa fel, o dată pe săptămână Mihai Bradu făcea naveta Tiraspol-Chișinău. Muncea mult, conștiincios. Datorită hărniciei și dorinței de a-și câștiga sursa de existență, se descurca cu brio în această dublă postură de student și tânăr pedagog.

Ne-am cunoscut acum trei decenii, făcând parte din același colectiv la Colegiul Național de Comerț al ASEM. Desigur că imediat l-am contactat pe fostul coleg. L-am

întrebat de unde vine dragostea aceasta nemărginită față de carte și cum a ajuns Valentin Josan unde a ajuns? M. Bradu mi-a răspuns că e prea mult de spus pentru o discuție la telefon, așa că am hotărât să ne dăm o întâlnire, mai ales că nu ne-am văzut de foarte mulți ani. Fostul meu coleg de la Colegiul Național de Comerț de mult timp activează în Africa de Nord, în Algeria și Tunisia. Bucuria întâlnirii a fost mare, ne-am adus aminte de colegi, evenimente din cadrul colectivului didactic, studenți, oameni care au fost și nu mai sunt.

Însă când veni ora întrebărilor, colegul meu a spus: „Voi, istoricii, vă bucurați mult când aveți la îndemână documente, uite aici vei găsi răspuns la toate întrebările.” Așa m-am făcut bogată cu un material bun, pe care îl expun mai jos:

Tatăl profesorului Mihai Bradu, Teodor Bradu din satul Fântâna Albă, Edineț, a avut un frate, Ignatie Bradu, născut în aprilie anul 1911. Această dată am cules-o din Extractul Registrului Mitral pentru născuți. Atunci Basarabia făcea parte din Imperiul Țarist, dar actul este eliberat de episcopia Hotinului, România. În acest certificat este scris că în aprilie 1911 locuitorii satului Fântâna Albă, Gheorghe Antip Bradu cu soția Irina Ștefan, ambii de religie ortodoxă, din prima căsătorie au adus pe lume un fiu, pe care l-au numit Ignat. Noul născut a fost botezat în parohia Fântâna Albă, județul Bălți; preotul care a săvârșit taina botezului se numea Ioan Doleșcinski, iar cântăreț în timpul încreștinării a fost Sofronie Șevagațchi, naș de botez în act fiind indicat Iacob Vasile Lungu.

Ignat Bradu a făcut studii alese în timpul României Mari, Legea din anul 1924 stabilind învățământul primar obligatoriu și gratuit. În perioada interbelică școala primară avea șapte clase; în primele patru se studiau elemente de cultură generală, iar în următorii trei se consolidau cunoștințele obținute. În Basarabia activau licee pedagogice, industriale, de meserii, comerciale. Dacă doreai să continui studiile, mergeai la universitățile din țară, de la București, Iași, Cluj sau Cernăuți. După finalizarea studiilor, Ignat Bradu a activat ca învățător în mai multe școli din țară, făcând parte din Fundația Culturală Regală „Principele Carol”. Avea Carte de membru al Căminului Cultural „Stelian Popescu” din comuna Verejeni, județul Soroca.

În Carte era scris că „Fiecare

„Cu cât citești mai mult, cu atât vei ști mai multe lucruri, cu cât înveți mai multe, cu atât vei merge în mai multe locuri”
dr. Seuss

membru al căminului Cultural era dator: Să se supună măsurilor și hotărârilor luate de Fundație; să ia parte la adunările „Căminului” și să nu lipsească duminica de la biserică; să ajute cu banul, cu munca ori cu sufletul lui, tot ce se face pentru binele comunei; să fie curat, să-și îngrijească copiii, să aibă casa oricât de sărac ar fi - rostuită și curată, să-și țină ograda în mare curățenie, să planteze pomi, să aibă flori, să nu-și lase curtea fără gard, să-și curețe șanțul și drumul dinaintea casei; să fie bun cu toți și cu dușmanul lui, să nu urască, să nu înșele; să fie supus rânduielii statului, să țină la Rege și să urmeze întotdeauna Steagul Țării; să iubească școala, biserica și căminul, cartea să o caute, să citească zilnic, pentru că în carte cea bună stă binele omului.”

După ce am citit acest document, m-am gândit că ar fi bine ca și în secolul XXI să existe asemenea reguli. Activitatea pedagogică a lui Ignat Bradu este menționată în mai multe acte, iar în unul eliberat de Inspectoratul Școlar al Ținutului de peste Prut se menționează: „Dl Bradu Ignat, absolvent al școlii normale cu diploma Nr.8 din 20 septembrie 1935, a funcționat în învățământul primar, de la 8 ianuarie 1935 ca învățător suplinitor la școala primară din Fântâna Albă, Parcova, jud. Bălți.”

De la 10 decembrie 1936, activează ca învățător suplinitor la Edineț, județul Hotin, fiind numit

cu Ordinul Inspectoratului școlar Cernăuți Nr.598/937. În 1937 este din nou la Fântâna Albă din ordinul Inspectoratului școlar Iași. În anul de învățământ 1938 este învățător la Stolniceni, Bălți, Ordinul fiind aprobat de Ministrul Educației Naționale. De la 1 septembrie 1939, Ignat Bradu funcționează cu titlul provizoriu prin Ordinul Ministrului Educației Naționale Nr.151273/1939, la Școala primară din Verejeni, jud. Soroca. În peri-

oada 1940-1942 este salariat public în comuna Comlăuș, județul Arad, și îi este recunoscut dreptul la gradul I. Un act din 20 octombrie 1941, emis de Inspectoratul Școlar al Plășii Soroca Nr. 1866, glăsuiește așa: „Avem onoarea a vă ruga să binevoiți a ne comunica de urgență ce grad aveți în armată, la ce unități contactați și unde își are reședința și din ce contingent faceți parte, fiind cerut de către organele școlare superioare.”

Din acest document este clar că rândurile profesorilor se vor rări, așa cum se vor rări și la alte profesii. Cartea poștală ce o țin acum în mână pentru câteva ore m-a dus cu gândul departe, la școala din trecut. Am cugețat la sistemul de învățământ din secolul XXI, la valorile prezentului și la atitudinea tineretului din milenii trei față de carte. Scrisoarea despre care relatez mai jos este datată cu 18 octombrie 1942 și conține înțelepciunea omului din perioada interbelică: „Mamă, cam pe la 1 noiembrie, trebuie să primești de la mine vreo 6500 de lei, vezi nu uita și de nepoții ceilalți ai noștri, mai ajută-i și pe ei cu câte ceva, procură-le câte o carte, un caiet și dacă o rămâne câte o cămășuță, dacă poți. Le duc dorul la toți.”

Scrisoarea este o carte poștală militară, cenzurată, ceea ce ne demonstrează că Ignat Bradu este pe front. Printre documente mai descopăr și o scrisoare din 03.08.1934, adresată lui Ignat de la iubita lui. Răvașul este sensibil și începe cu adresarea „Iubitul meu”. Îmi dau seama că dragostea domnișoarei va rămâne încrustată în acest petic de hârtie îngălbenită de vreme; Ignat Bradu nu va mai călca pământul de la Fântâna Albă, nu va colinda pădurea, nu va potoli setea cu apă milenară din izvoarele din localitatea natală unde a învățat copiii buchii, să scrie, să citească și i-a instruit să crească deștepți. Cum spunea Tudor Argezi, „Cărturarii sunt aleși de

Dumnezeu ca să mângâie oamenii cu graiuri noi și cu povestiri frumoase și ca să le facă viața mai lină și mulțumirile mai adânci.”

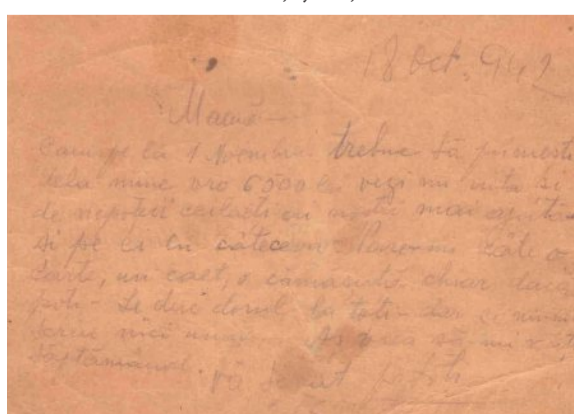
În anul 1943, Irina și Gheorghe Bradu, părinții lui Ignat Bradu, au primit înștiințare că fiul lor s-a pierdut fără veste; de altfel, ca și mulți alți basarabeni. Dar probabil că providența are grijă de toți, indiferent în care lume te afli. Șapte decenii în urmă micul Mihai Bradu va descoperi în podul casei o ladă cu cărți, scrisori, caiete, acte. Curios fiind, una câte una le citește, apoi se interesează de ai casei, a cui este lădița cu atâtea lucruri de preț? Așa a aflat despre unchiul cărturar și scrisoarea în care o ruga pe mama lui să le cumpere nepoților cărți și caiete. Printre acești nepoți era și Mihai Bradu. Anume atunci viitorul profesor a hotărât să urmeze calea unchiului cărturar. Și a izbutit, iar palmaresul activităților și onorurilor lui încep cu: „Eminent al învățământului din URSS”, „Eminent al învățământului din Republica Moldova”.

Pentru meritele sale, i s-a decernat Medalia „Meritul Civic”, are multe diplome de onoare, printre care și premiul Academiei Române. Presa internațională îi acordă articole de o pagină de ziar, mărturie fiind cotidianul „Societe” din 19 septembrie 2019, cu sediul în Algeria. Anii au trecut, activitatea pedagogică a fost bogată. dar domnul Mihai Bradu n-a uitat niciodată scrisoarea unchiului Ignat. În cărturărie și-a crescut copiii și tot așa a instruit nepoții Valentin, Dan Mihai și Nicoleta. Astăzi, pe bună dreptate, ne bucurăm și noi de un descendent din familia Bradu. Valentin Josan este cunoscut în lumea științifică mondială, fiind licențiat în economie - antreprenoriat și finanțe. L-a pasionat domeniul dat încă din liceu și crede că acest tărâm te învață cum funcționează mintea omului, cum relaționează oamenii între ei.

Din cele citite mi-am făcut concluzia că reprezentanții acestei familii consideră că secretul tuturor succesorilor este cartea, învățarea. Omul bogat spiritual pe toate le dovedește, pentru el nimic nu este imposibil. Am înțeles din cele citite că școala se face acasă, în familie, apoi urcă alte trepte. Dacă în familie nu se cunoaște valoarea unei cărți, nu se citește, nu se îndeamnă spre alt tărâm, cel al înțelepciunii acumulate, rar de tot școala și profesorii vor reuși multe. Bogăția cea mare este sufletul bogat spiritual și nu haina de pe tine. În familia brădenilor, dar ei sunt mulți, Ignat Bradu este ca un far care luminează mereu. Grație acestei scrisori-lumină, nepoții de pe linia fraților și surorilor au ajuns doctori, ingineri, profesori cu renume. Acum se perindă alt rând de nepoți și nepoți de la nepoți care îi urmează sfatul.

Poate că și școala noastră, din secolul XXI, ar trebui să se întoarcă la tradiții, să învățăm mai mult, mai puțin să se implice factorii decidenți în procesul de învățământ și cât mai mult să-i obligăm pe părinți să le ofere școala din familie, cea de 7 ani. În ceea ce privește unchiul Ignat Bradu, el este viu mereu, el trăiește în amintirile altor generații de brădeni care stau aplecați și citește răvașe din trecut, în care nu se vorbește despre haine scumpe, dar despre cărți și caiete. Poate această scrisoare ar trebui să devină publică, universală, fiecare s-o citească de câteva ori pe zi, în numele altor generații care vor popula Terra

Veronica PIRLEA-CONOVALI,
scriitoare

Un autograf pe o carte și o rază de soare...

Făcând cunoștință anul acesta cu noile cărți din fondul Bibliotecii „Transilvania”, filiala Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, compartimentul „Cărți cu autografe”, m-am gândit să inaugurez o nouă rubrică, deoarece lucrările cu autografe au o semnificație dublă sau chiar triplă. Pe lângă valoarea artistică pe care o poartă, ele conduc spre promovarea și valorificarea unui scriitor; asemenea cărți constituie și un tezaur de neprețuit al neamului. Un testament, document dacă vreți, ce consfințește un patrimoniu de suflet și în același timp oferă plusvaloare unei anume bibliotecii și a unui anume autor.

Cartea care mi-a atras atenția și care sper să fie bună la pocinog, adică cu semne de bun augur, după cum se zice și în una din urăturile noastre „Semne bune anul are...”, este „Atât de simplu și atât de acasă” de Angela Mândăcanu. Un generic care te atrage din prima, cu o prezentare grafică impecabilă. Autograful autoarei e unul s-ar părea obișnuit, dar caligrafic, citet, curat și sincer ca o apă neînceptută: „Cu mult drag pentru Biblioteca „Transilvania” de la autoare! 08.09.2024, Chișinău.” Și urmează semnătura.

De importanța și valoarea acestei cărți ne pătrundem chiar din primele ei pagini, deoarece are o prezentare de excepție a regretatului poet Nicolae Dabija, cu un titlu ce vorbește de la sine: „Poezia, ca document sufletesc”. Presupunem că ar putea fi și printre ultimele volume prezentate de poet, căci a apărut în anul 2019, iar în 2022 dragul nostru scriitor a urcat la ceruri să fie alături de Mihai Eminescu, Nicolae Labiș, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi și alți scriitori martiri ai neamului. Dar iată cât de frumos, călduros și sincer ne invită la lectură regretatul scriitor și în același timp apreciază la justă valoare creația autoarei și cartea în cauză:

„Poeziile scrise de Angela Mândăcanu sunt ca o salbă de boabe de rouă ținute în palmă, în care se reflectă cerul, pomii, florile, grădina, păsările ce săgetează bolțile, dar și persoana care le admiră.” Sau: „Cele scrise de Angela Mândăcanu se prezintă ca un document sufletesc. O sonată a compozitorului Eugen Doga poate căpăta larghețe de anotimp: Pianu-i rătăcit prin note mul-

te / Și tace singurel și vinovat, / El astăzi meditează, / Vrea să asculte / Cum fulgi de iarnă în fereastră bat...!”

După care urmează o altă prezentare; de fapt, din câte intuim, vorba e de o recomandare pentru Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, de Nina Josu, intitulată „Un suflet vibrând – Angela Mândăcanu”. Din care spicuim următoarele rânduri: „Poeta nu mimează durerea sau sentimentul iubirii, ea îl trăiește intens în strofe în care se rețin, în memorabile rânduri de vers. Zbuciumul poetei nu se pierde, el pulsează în imagini și metafore, prins și bine structurat în poeme, pare de nestăvilit: „Două inimi

rănite / Și-au deschis aripi grele, / Ca să zboare grăbite / Peste nori către stele. // Arde soarele, vântul // Ploaia curge perete, / Fulger – suliți ca gândul / Rănesc Terra cu sete” („Două inimi”).

Cartea cucerește și intrigă cititorii și prin faptul că este ilustrată color atât cu imagini culese de pe rețele de socializare, cât și cu picturi inspirate ale autoarei, dar și unele create special pentru această carte de talentat designer Olea Kornienkova.

Autoarea s-a născut în satul Chipeșca, Șoldănești, și cu adevărat este chipeșă la înfățișare, dar și la suflet. Și dispune de un incomensurabil talent, putem zice nativ și evolutiv. Numele ei devine tot mai cunoscut în arealul cultural și literar de la noi și de peste hotarele republicii – în România și în alte țări. Ca argument în acest sens servesc și premiile și diplomele obținute de ea în ultimii ani la diferite concursuri tematice. Poeziile dnei A. Mândăcanu au fost publicate în: revista „Literatura și arta”, ziarele „Baștina” și „Acasă”, cărțile „Marele Coșeriu – reper fundamental al lingvisticii moderne” de Teodor Popovici, „Generația mea de sacrificiu” de Tudor Țopa, „Unirea în destinul basarabenilor” de Virgil Mândăcanu, „Educația – sinteză a Credinței, Culturii și Științei” de același autor. Amintim că pe versurile Angelei Mândăcanu a fost compus cântecul „Mamă, astăzi vin la tine”, compozitor Marius Cristi Popa, interpretat de cântărețul român Paul Ciprian Surugiu (numele de scenă Fuego).

Un atu al cărții „Atât de simplu și atât de acasă” este și faptul că ne îndeamnă se ne cunoaștem cu adevărat istoria: „Trei frunze mărunte // Vorbesc să le asculte / Și gândul ascuns / Ce nu era spus. / Val rece de Prut / Ce este țesut / În roua de floare / Mutată-n covoare, / Istoria Țării / Să n-o dăm uitării.” Deoarece, cum ne îndemna și Eminescu: „Vrei viitorul a cunoaște, te întoarce în trecut.” Dacă vreți să aveți clipe de revelație spirituală și să vă bucurați ochii și sufletul, citiți această carte de Ange-

la Mândăcanu, care, dacă e să parafrazăm titlul, e atât de simplă și atât de acasă și, în același timp, atât de frumoasă, distinsă și aleasă...

Vom încheia cu un argument indubitabil ce aparține scriitorului Nicolae Dabija din splendida prezentare de la începutul cărții: „Angela Mândăcanu scrie o lirică suspendată între două universuri, una a concretului, a lumii realului, și alta a imponderabilității imaginare, care în creația sa alcătuiesc un tot întreg. E o stare de cunoaștere a lumii, dar și a sinelui creator de lumi, prin sensibilitate neconvertită și prin sincerități care aparțin poeziei autentice

Andrei ROMĂNU

Un dialog al scriitorului Ștefan Sofronovici cu copii hipoacuzici

În cadrul „Săptămâni Limbii și Literaturii Române și a Limbajului Mimico-Gestual”, care s-a desfășurat recent la partenerii și prietenii noștri dragi de la Școala specială nr. 12 pentru copii hipoacuzici și surditate tardivă, profesorii cu implicarea elevilor au valorificat creații literare ale scriitorilor români clasici și moderni. Cu acest prilej, Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu” (CAIME) a acceptat cu mare drag invitația psihopedagogului Eudochia Brașoveanu de a delega un scriitor, pe viu, cu adevăratele, și nu în format online cum a început lumea să se obișnuiască.

Astfel, mult n-am stat pe gânduri, având chiar scriitorul pe loc, și am organizat întâlnirea poetului Ștefan Sofronovici, specialist la CAIME, cu acești minunați copii. Cu o privire caldă și o voce blândă, scriitorul s-a adresat copiilor prin intermediul specialistului Lidia Moraru, traducător în limbajul semnelor mimico-gestuale, asigurându-se că fiecare cuvânt ajunge la ei clar și accesibil.

Cu gesturi expresive și o atitudine deschisă, scriitorul le-a povestit despre pasiunea sa pentru literatură, despre cum a început să scrie și despre puterea cuvintelor de a construi lumi noi. Venind de la Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu”, le-a povestit elevilor cu mare drag despre opera eminesciană și viereană și a citit mai multe curiozități din viața marilor poeți. De asemenea, le-a prezentat copiilor cartea Gabrielei Girmacea, cu autograf de la autoare, Mihai Eminescu. Viața și opera, apărută la București în anul 2022.

Apoi le-a citit informații interesante din „Manualul de viață al poetului Grigore Vieru”, semnate de Sava Bogasiu, care include 10 lecții de dragoste pentru Dumnezeu și neamul nostru românesc.

Familiarizați cu creația invitatului, elevii au recitat mai multe poezii în limbajul mimico-gestual și unii - cu expunerea vocii. Astfel au fost date audiției poeziile *Darul ceresii*, *Om bun*, *De veghe la patul durerii*, *Focul dorului de țară*, *Noi nu avem pământ de dat*, *Ileuța-i dansatoare*, *Nepoțica și Eminescu (Acrostih)*.

În continuare, Ștefan Sofronovici a recitat poezii din creația proprie, după care elevii i-au pus mai multe întrebări despre viața și activitatea lui literară, impresionându-l profund dialogul cu acești minunați copii, unul deosebit de afectuos. Copiii au avut imprimare întrebările cu tipar mărit, astfel încât invitatul să le poată desluși din prima și ca dialogul să se desfășoare cu fluiditate.

Astfel, copiii au fost curioși să cunoască: *Când a început a scrie? Care a fost cartea lui preferată în copilărie? Care este scriitorul său preferat în prezent? Ce reprezintă biblioteca pentru domnia sa? Care loc din Chișinău îi este cel mai drag? Iar cea mai interesantă întrebare a fost: Dacă s-ar fi cu întâlnit cu poetul Mihai Eminescu în prezent, ce i-ar spune?*

A fost un eveniment frumos și luminos, la sigur memorabil pentru acești copii avizi de comunicare, care au pregătit și mici surprize pentru echipa CAIME, realizate cu drag de mânuțele lor. La finalul evenimentului, poetul a încurajat elevii să-și exprime propriile gânduri prin scris sau desen. A fost o întâlnire emoționantă, care le-a arătat învățăceilor că imaginația și creativitatea n-au limite, indiferent de provocările cu care se confruntă.

Natalia CORGHENEA,
bibliotecară,
CAIME

ATENȚIE! CONCURS!

Instituția de Educație Timpurie din comuna Alexandrești, raionul Râșcani, inițiază un concurs pentru ocuparea funcției de director al instituției. Actele vor fi depuse la Primăria localității în termen de 30 de zile de la data publicării anunțului, până la orele 17.00. Bibliografia ce se referă la concurs poate fi accesată la adresa electronică <http://ctice.gov.md/testarea-directorilor/resurse/>

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2
E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 1620.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL DE EDIȚIE	▶ Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL	▶ Iulian Bogatu
REPORTER	▶ Silvia Țurcan
CORECTOR	▶ Elvira Țăganaș-Pântea
MACHETATOR	▶ Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate.
Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741
„Moldpresa Grup” SRL
Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>